

POZDRAWIAĆ (136) *vb impf*

pozdrawiać (135), **pozdrowiać** (1) *BielŻyw*.

Oba o jasne; w inf -zdra- (12), -zdrã- (1) HistAl; drugie a jasne, w pozostałych formach -zdrã- (105), -zdra- (6); -zdra- ForCnR; -zdrã- : -zdra- OpecŻyw (1:2), Mącz (3:3).

inf pozdrawiać (15). ◇ praes 1 sg pozdrawiã (19). ◇ 3 sg pozdrawiã (30). ◇ 2 pl pozdrawiãcie (3). ◇ 3 pl pozdrawiãją (29). ◇ praet 1 sg m -m pozdrawiãł (1). ◇ 3 sg m pozdrawiãł (2). f pozdrawiãła (1). ◇ 3 pl m pers pozdrawiãli (9). ◇ imp 2 sg pozdrawiãj (1). ◇ 1 pl pozdrawiãjmy (2). ◇ 2 pl pozdrawiãjcie (11). ◇ con [3 sg m by pozdrawiãł.] ◇ 1 pl m pers byśmy pozdrawiãli (1). ◇ 2 pl m pers byście pozdrawiãli (2). ◇ 3 pl m pers by pozdrawiãli (2). ◇ part praes act pozdrawiãjąc (8).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII w.

1. *Przekazywać dobre życzenia albo wyrażać, okazywać szacunek przy spotkaniu, pożegnaniu lub listownie; salutare HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Calep, Cn; consalutare Mącz, Modrz, Cn; persalutare Calep, Cn; avere Mącz; ave dicere Vulg; facere salutationem, impertire salutem, sospitare Cn [w tym: kogo, co (84)] (92) : Ten sie fchytróciã náiada/ ktory iedzącego pozdrawia. *March*¹ A3v; Kogo potkałz rad pozdrawiay/ A ftãrzemu wcześność działay *BierEz* G; Częstokrocz [!] iã w potkaniu^m cie pozdrawiãł: a ti przemijãłes iakoby niebãczãtz. *ForCnR* C2v; Natichmiałt wzyfscy Zydowie poczęli Alexandrá pozdrawiãć/ wołãjąc wyfokiemi głófy/ Żyw bãdz nawyższy krolu Alexandrze *HistAl* C2; *MurzNT* 43v, 58v; *KromRozm III* H8; Wchodząc też w dom pozdrawiaycie gi. *BibRadz Matth* 10/12, *Philipp* 4 arg; Cefarz [...] Napierwey był przywitan od Ludwigã krolewicã thymi fłowy: Miłóściwy Cefarzu/ ia pozdrawiam máieftath wãłz Cefãrski iãko oycã y pána fwego *BielKron* 414, 139; [młodzieńcy mają być ćwiczeni] iako (wedluk potrzeby) fromiezliwie ftãrže zacznieyše pozdrawiãć/ yako młodsze wkładnie przywabiac *KwiatKsiãż* D3v; *Mącz* 20a, 366a, b; Ano dãleko inãczey piłmã fwięte nam rofkãziuiã: Iżbyfmy s tãkimi áni towãrzyftwã/ áni żadnych fpraw nie mieli/ áni ich pozdrawiãli/ kthorzy sie przã Pãnã náłzgo Iezufã *Kriřtuřã* *RejAp* 116; *KuczbKat* 75; Y iesli pozdrawiãcie przyiãcioły wãłze tylko/ co obfitego czynicie? Aza y celnicy tãk nie czyniã? *BudNT Matth* 5/47, *przedm* b3 [2 r.]; Zãtym Kãżimierzãnie/ potym Krãkowiãnie/ Pozdrawiãli go [króla] mowno/ tãkże Kleparzãnie *StryjWjaz* B4, A4; *CzechRozm* 241v; *SkarŻyw* 59 [2 r.]; *CzechEp* 37, 117; *NiemObr* 51; *Calep* 789b, 941b; Iesli kto przychodzi do was/ á tey náuki nie przynosi; nie przyimuycie go do domu/ áni go pozdrawiaycie. Abowiem kto go pozdrawia; vczestnikiem iest vczynkow iego złościwych. *WujNT* 2.*Ioann* 10-11 [przekład i aluzje do tego samego tekstu: *SkarŻyw*, *CzechEp*, *PowodPr*], *Matth* 5/48[47], 10/12, s. 187, *Luc* 10/4, *Rom* 16 arg (14); *PowodPr* 38.*

pozdrawiac od kogo (4): KrowObr 21v; [Sędziwoj Czarnkowski] Od wzytkiey Slãchty w obec Krolã pozdrawiãjąc/ By wolności/ praw ich ftrzegł/ nic nie odmieniãjąc/ Ná to zãs wziãł odpowiedź Krolewfkim imieniem *StryjWjaz* Cv; *WujNT Rom* 16 arg, s. 702.

*pozdrawiac kim [= jako kogo] (1): Niech to ná dobre y ná fzczeńcie tobie y domowi twemu/ o Cefãrzu Auguście będzie/ Senat y pořpolřtvo Rzymřkie pozdrawiãią cię Oycem oyczyny [consalutat pãtriae patrem]. *ModrzBaz* 25.*

pozdrawiac czym (3): zátym Xiężná Bárbara nowa oblubienicá z mátką ná wozie ozdobnie zgotowanym przyecháá/ [...] przywitał ią naprzod Ian Lafki [...]/ potym ią pozdrawiał Lácínfką Orátíą Ian Staphileus Legat Papiełski StryjKron 727. Cf »pozdrawiac pozdrawianiem«.

W formule używanej w korespondencji (na początku lub w zakończeniu listu) (33): Pozdrawia was Gáius gołpodarz moy/ y wólýtek kościoł. Pozdrawia was Eráltus Száffarz mieyfłki/ y Quártus/ brát. Láłka Paná náłłego Iezufá Chrytułá ze wólýtkimi wámi AMEN. *Leop Rom* 16/23-24, 2. *Tim* 4/21, 1.*Petr* 5/13; *BudNT Rom* 16/25[23], 26[23], 3.*Ioann* 15; *SkarJedn* 86; było świeże piłmo ręką onego vmárłego piłane wty łłowá: Ia Ewágryus Philozoph/ ciebie przenaświéłczy Biłkupie Synefyúšie pozdrawiam *SkarŻyw* 102, 329; Pozdrawiáią cię dźiatki łiołtry twoiey Wybráney (*marg*) ábo Elekty (-). *Amen. WujNT* 2.*Ioann* 13, *Rom* 16/16, 21, 23 [2 r.], 1.*Cor* 16/15, 20 (19); [*BudBib Rom* 16/17[16] (*Linde s.v. pozdrowić*)]. Cf »pozdrawiac w Panu«.

Zwroty: bibl. »pozdrawiac w Panu, w Panie, w Chrystusie Jezusie« = *salutare in Domino (in Christo Iesu)* *Vulg* [*w formule listów apostołskich*] (2:1:1): Pozdrawiáią was [...] w Pánie wielce/ Aquillá y Prifcillá z domowym łwoim Kościołem [*Vulg* 1.*Cor* 16/19]. *KuczKat* 75; *WujNT Rom* 16/22, 1.*Cor* 16/19, *Philem* 23.

»pozdrawiac pozdrawianiem (a. pozdrowieniem)« [*szyk zmienny*] (2): *MurzNT* 43v; Stárożytnie wczóno tego pozdrowienia: kthórym Archányoł Gábryel pánnę bożą rodźiciéłkę pozdrawiał. *BiałKat* 223v.

»pozdrawiac wielce, barzo, wielmi« = *salutare multum* *Vulg* [*szyk zmienny*] (2:1:1): Plurima salute Parmenonem summum suum impertit Gnato, Gnato Pármenonowi wielkiemu łwemu łaskawcowi czołem biye Gnátó/ Pármenoná łwego náywyłźłzego przyaciéłá bárzo pozdrawia. *Mącz* 431d [*idem*] 281d; *KuczKat* 75; *WujNT* 1.*Cor* 16/19.

»zaś (a. zasię), wtore pozdrawiac« = *oddawać pozdrowienie; resalutare* *Mącz, Calep* (2:1): Resaluto, Zaś pozdráwiam/ temu który mie pozdrowił zaś łprzam włzego dobrego. *Mącz* 366b; O bądźze pochwalon pánie Zá twe łwięte zmartwychwłtanie. [...] (-) [*mówi Jezus*] Ia teź was wtore pozdrawiam Pokoy łwięty moy wam dawam. *MWilkHist* L; *Calep* 916a.

Szereg: »i witać i pozdrawiac« (1): Skárbká łwiokrá łwego Y wita y pozdrawia, Sczełmy [*lege*: Szczęłny] Złotogrodzki. *CiekPotr* 86.

2. *Wielbić, oddawać cześć* [*w tym: religijną* (43); *kogo, co* (42)] (44) : Połdrawyam was wólitky dułłe wyerne ktorich cyala tu ij wóladi odpocziwayą wprochu. *BierRaj* 21; Dzieciátko w iałłkách leży/ s kwapienijm łie połpiéłłmy/ wólýtcy mu chwałę daymy/ [...]. Panny nieopułłczaycie/ ł łynem ią pozdrawiaycie *OpecŻyw* 21, 21; A przetho ymy łludzy łzwyáthey anny uełelmy łyą łznyą A dzyeczyáthko Maryą z anyoly pozdrauyaymy *PatKaz II* 85, 75, 84v [2 r.], 85; kiedy vkažéłz iż wam Kryłtus rołkazał/ ábyłłcie pánnę Máryą zá Bogá chwalili/ drzewo [*tj. krzyź*] pozdrawiáli/ odpułłtzenia grzechow v niego łłukáli/ tedy was nieprzyaciéłmi Syná Božego zwác niebęde. *KrowObr* 167, 84v *marg*, 93v *marg*, 94 *marg*, 162v *marg*, Rr2v [2 r.], Rr4, Vu2; Zá ktorego gdy kazał/ pilnie łię záwždy modliá/ y łto kroć pozdrawiáłá Mátkę Bożą. *SkarŻyw* 581, 595; *ReszPrz* 37; POzdrawiam cię/ o Synu Bogá żywego/ Pánie IEzu Chryłte/ odkupiciélu náłáłkáwłzy/ któryłł łię raczył człowiekiem łłtác *LatHar* 44, 47 [2 r.], 48, 207; Błogołłwáwli oni [*nowanjelikowie*] tę Pánnę; ktorey y pozdráwiac

zákázuią/ á ile mogą/ wŕzytkie iey łáfki/ błogofławieńftwá y czći vwłaczáią? *WujNT* 196, 196, *Hebr* 11/13, Aaaaa; Częfto piáftuymy ręce/ nogi/ y bok Páná náfzego/ gorącym fię fercem blizen tych iego dotykáią/ á one częfto pozdrawiáiąc. *SkarKaz* 209b.

pozdrawiać w czym [= *przez co*] (1): Dayże mi/ [...] ábych to imię IEZVS nofił w ćiele/ krwawe rány twoie w vmartwieniu członkow y fmyfłow moich/ pozdrawiáiąc *SkarŻyw* 4.

W połączeniach szeregowych (2): vkaźcie profzę was/ gdzie w ftárym zakonie nápiřano otym/ iż Zydwie Oleie zá Bogá chwalili/ przed nimi klękáli/ y ták pozdrawiáli/ záfklináli/ iáko wy tzynicie. *KrowObr* 85v, 94v.

Zwrot: »za Boga [= *jako Boga*] pozdrawiać« (1): [*Czemu ciało, tj. hostia w monstrancji*] ták pod čás zacne/ powážne onym fię pokázuie/ że ie też zá Bogá pozdrawiáią/ y o nim to/ iż nie ieft chleb ále Bog śpiewáią [...]? *CzechEp* 192.

Szeregi: »czcić i pozdrawiać« (1): [*anjeli*] fźwyaą anná czczyly y pozdrauyaly yako matką matky bozey *PatKaz II* 75.

»(nie) klękać (*a.* na kolana padać), (i, ani) pozdrawiać« (4): otho klękácie przed nimi [*przed święconymi olejami*]/ pozdrawiáicie/ odpufztzenie wŕzyfthkich grzechow im potzytacie. *KrowObr* 84v, 85, 136v; A fobyie ia zoftáwię/ w ludu Izráelfkim/ Siedm tyfięcy cnych mężów/ ktorzy przed Báálřkim Onym fprořnym báłwánem/ iefzcze nie klękali/ Ani go tym fpořobem/ nigdy pozdrawiáli. *HistHel* C4. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»nie tylko pozdrowiać ale i kłaniać [się]« (1): Iednego czařu [*Aleksander*] zwalczywfzy Karařmořa á Dařa y ksobie ich zawoławřzy ku poddanofci przypędził, gdzież nietilko pozdrowiać fię kazał ale y kłaniać, częgo iemu bronili iego radni panowie. *BielŻyw* 105.

»nawiedzać i pozdrawiać« (1): [*gdy Maryja dzieciątko*] wziątz albo karmitz miała/ a to zawždy klęczątz dzialala. Na pamiątkę tego ij ty mářs nawiedzatz ij pozdrawiatz iey fwiętą milořtz/ chtzątz iey pořluzytz w ktorey potrzebnořcij *OpecŻyw* 25.

Iron. [*Vulg Mar 15/18*] [*zawsze z przytoczeniem, w tym poprzedzonymi słowami: mówiąc (1), rzekąc (1)*] (3): Tamo przed nim na iedno kolano klękali/ ij obłudnie go pozdráwiali rzekątz Pozdrowion bądź krolu żydowřki/ zatym iemu policřki dáwali/ ij grubie mu laiali. *OpecŻyw* 128v; *LatHar* 712; Y oblekli go w purpurę/ y włóżyli nań/ vplotřzy/ ćirniową koronę. Y poczęli go pozdráwiáć/ Witayże krolu Zydwiki. Y bili głowę iego trćiná *WujNT Mar 15/18*.

3. [*Uzdrawiać*]

Zwrot: »ciała (G) pozdrawiać« = *eufem. o współżyciu płciowym: [córka do matki:]* żadnego ćieleřnego poćiefzenia nie mogą od niego [*męża*] mieć/ á przetho chcę kogo innego miłowáć/ zaby mi po trosze ćiáłá moiego pozdráwiał. *HistPonc* F3.]

Synonimy: 1. *witać*; 2. *czcić, uwielbiać, wielbić*.

Formacje współrdzenne cf ZDROWIĆ.

Cf **POZDRAWIAJĄCY, POZDRAWIANIE, POZDRAWIANY**